

u bezdziejnych dojarzy, z tym, że wszystkie 4 osoby skarżyły się na dużą bolesność rąk.

Dojarzy skierowano do miejscowego ambulatorium. Krowy poddano odpowiedniemu leczeniu oraz wydano zarządzenia sanitarno-higieniczne. Powiadomiono Wydział Zdrowia o stwierdzeniu ospy u ludzi i krów.

Stwierdzenie ospy u krów występującej w następstwie szczepień przeciwospowych u dzieci świadczy o nieprzestrzeganiu higieny udoju przez personel oborowy. Fakt występowania zmian ospowych wyjątkowo u krów dojnych przemawia za tym, że wirus został przeniesiony bezpośrednio ze skóry rąk dojaerek na strzyki i wymiona krów, z których z kolei prawdopodobnie zaraził się dojarze.

Mimo że ospa krów jest schorzeniem o przebiegu

na ogół łagodnym, straty gospodarcze (zwłaszcza jeżeli uwzględni się masowość zachorowań) są poważne. Oprócz kosztów leczenia występuje obniżenie mleczności niejednokrotnie przez okres wielu tygodni, nerwowość zwierząt spowodowana bólem zadawanym im przy dojeniu.

Z tych względów wydaje się celowe nakłonić Służbę Zdrowia do akcji uświadamiającej wśród ludności wiejskiej o konieczności stosowania i przestrzegania zasad higieny osobistej.

Ospę krów należałoby włączyć do chorób zwalczanych z urzędu. Służba weterynaryjna winna w większym niż dotychczas stopniu zwracać uwagę na higienę udoju.

Adres autora: Bartłomiej Prorok, Zabrze, ul. 3 Maja 14a.

ALICJA KOZMIŃSKA

Uwagi związane z występowaniem zachorowań na wąglik u zwierząt futerkowych

Z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie
Kierownik: doc. dr MIECZYŚLAŃ BILEK

Wąglik w Polsce nie stanowi obecnie poważniejszego problemu, jednak w niektórych województwach nadal występuje. Do województw takich należy m. in. województwo krakowskie. Według danych statystycznych sytuacja epizootyczna przedstawia się tu następująco:

R o k	Zachorowania	
	u ludzi	u zwierząt
1951	—	8
1952	—	—
1953	1	6
1954	—	6
1955	—	4
1956	—	5
1957	3	2
1958	1	12
1959	—	5
1960	1	46
1961	1	—

Największą ilość zachorowań wśród zwierząt zanotowano w r. 1960. Epizootia ta wystąpiła w pow. myślenickim wśród zwierząt futerkowych.

Pierwsze przypadki zachorowań pojawiły się w fermie norek w pierwszej połowie października 1960 r. W okresie od 7 do 27 tegoż miesiąca padły wszystkie norki, tj. 32 sztuki. W tym samym miesiącu zanotowano liczne zachorowania w dużej fermie lisiej, liczącej 240 szt. a znajdującej się w odległości ok. 600 m od fermy norek. W sumie od 13 do 17 października padło 14 lisów. Wśród pozostałych rozpoznano chorobę u 18 lisów, zdołano je jednak uratować dzięki rychłemu zastosowaniu penicyliny oraz surowicy p/wąglikowej. Penicylinę stosowano przez okres 3 dni w ilości 600 tys. jedn. na dobę; u 2 lisów, u których objawy chorobowe ustępowały powoli przedłużono stosowanie antybiotyku do 7 dni. Ponadto

podano surowicę p/wąglikową wszystkim lisom na fermie. Padłe sztuki z obu ferm dostarczono do Wojewódzkiego Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Krakowie. U wszystkich stwierdzono wąglik. W toku dochodzeń epizootologicznych zdołano ustalić, iż właściciele obu ferm zaopatrywali się w ostatnich tygodniach w mięso do karmienia zwierząt w tych samych punktach. W poszukiwaniu źródła zakażenia przebadano resztki mięsa, którymi karmiono zwierzęta w ostatnich dniach, a także kilkadziesiąt skór bydlęcych i końskich, pochodzących z punktów, w których zaopatrywali się w karmę hodowcy lisów i norek. Wszystkie badania bakteriologiczne i serologiczne na wąglik dały wynik ujemny. Wspomniane wyżej badanie przeprowadziła Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Myślenicach oraz powiatowy lekarz wet. i Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie.

Dalszą obserwację ogniska prowadziła Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Przebadano bakteriologicznie i serologicznie stolce od 3 osób, zajmujących się fermą lisia oraz zeskrobiny z klatek i zbiornika na odpadki — wynik badania ujemny. Ciekawych danych dostarczyły natomiast badania laboratoryjne stolców lisów.

Badania laboratoryjne dotyczyły 74 próbek kału lisów, które prawdopodobnie przebyły chorobę oraz ich najbliższych sąsiadów. Materiał został pobrany w 5 tygodniu po wygaśnięciu enzootii. Wyniki były następujące: odczyn termoprecypitacji Ascoliego zdecydowanie dodatni otrzymano w 5 przypadkach, a wątpliwy w 2. Badanie reszty próbek dało wynik negatywny. Kontrola odczynu Ascoliego z wyciągiem (ze szczepu wąglik) z surowicą p/wąglikową wypadła dodatnio. Przeprowadzono także takie kontrole jak: wyciąg (ze szczepu wąglik) z surowicą normalną oraz wy-

ciąg wodny materiału podejrzanego z surowicą normalną; kontrole wypadły ujemnie.

Materiał ze stolców przebadano również bakteriologicznie. Otrzymane kolonie o kształcie głowy meduzy poddano badaniu metodą precypitacji a w przypadku dodatnim także dalszym badaniom. Jeden z otrzymanych szczepów przy wprowadzeniu parenteralnym u 3 myszy spowodował ich śmierć po 12, 48 lub 72 godzinach. Otrzymany szczep wykazał następujące cechy charakterystyczne:

mikroskopowo — dość grube, krótkie laseczki, w bulionie w postaci długich łańcuszków, w narządach myszy — krótkich; w pożywce żelatynowej kłutej — początkowo kształt świerku, potem całkowite rozrzedzenie;

na agarze — kolonie węglkopodobne ale nieco śluzowate; na agarze z krwią — niektóre kolonie dawały hemolizę; mleko — uległo ścięciu, pożywki z glikozą i sacharozą — zakwaszeniu.

Powyższe dane zdają się wskazywać, że wyosobniony szczep należy do grupy laseczek węglkopodobnych, być może *Bacillus cereus*.

Pewną trudność stanowi tu ocena próby bakteriologicznej. Być może, iż zgon myszek był spowodowany zbyt dużą ilością materiału zakaźnego, bądź też zjadliwością szczepu pseudo-wąglika. O istnieniu takich szczepów wspominają m. in. *Nemura, Fiori, Garti, Saitz*. Podobny przypadek opisuje także *Pokrzyszewski*, który u zabitej a podejrzananej o wąglik świni wykazał laseczki pseudo-wąglika. *Seifert* obserwował przypadek wąglika rzekomego u człowieka, przebiegającego pod postacią zmian na skórze bardzo przypominających czarną krostę. Z obrzęku i krwi pacjenta wyhodowano laseczkę węglkopodobną. Podobne przypadki opisali także *Bitter i Wagner*. *Schürmann* wyhodował szczep węglkopodobny z płynu mózgowo-rdzeniowego od chłopca z objawami zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

Wnio ski:

Większość prac poświęconych zagadnieniom diagnostyki wąglika przyjmuje, iż stałą różnicującą cechą laseczki wąglika jest dodatni odczyn termoprecypitacji Ascoliego i Valentiego. Pragnę jednak podkreślić, iż na podstawie własnych obserwacji mam prawo przypuszczać, iż precypitację Ascoliego (z materiału takiego jak stolec) mogą także dawać laseczki *Bac. cereus*. Być może, iż cechę tę posiadają tylko niektóre szczepy laseczki pseudo-wąglika (*Bac. cereus*).

Adres autorki; lek. med. Alicja Koźmińska, Niepołomice, pow. Bochnia, ul. Płazowska bl. 1.

Козьминьска А. СЛУЧАЙ АНТРАКСА У ЛИСИЦ И НОРОК.

В краковском воеводстве наблюдались случаи антракса у людей и животных. В 1951—1961 отмечено 7 заболеваний у людей и 88 у животных. В 1960 г. вспыхнула эпизоотия антракса, причем погибли 32 норки

и 14 выхаживаемых лисиц. Диагноз был подтвержден лабораторным исследованием. Источник заражения не был установлен. Эпизоотию ликвидировали применяя противантраксную сыворотку. 18 больных животных излечили применяя, кроме сыворотки, пенициллин (в течение 3—7 дней, по 600 000 ед. ежедневно). При исследовании экскрементов лисиц в 5 недель после ликвидации эпизоотии получили в 5 случаях (на 74) положительную преципитационную реакцию. Бактериологическим исследованием обнаружено в экскрементах микробы схожие с антраксными, которые (автор предполагает, что это был *Bacillus cereus*) убивали мышей в 12—72 часа после их заражения.

Koźmińska A. — Notes connected with the occurrence of anthrax in fur animals.

In the Cracow province there occur cases of anthrax in the man and animals. During the period 1951—1961 there were recorded 7 cases of anthrax in the man and 88 — in animals. In 1960 there was an epizootic course of anthrax with 32 fatal cases among minks and 14 breeding foxes. The diagnosis was confirmed by laboratory examinations. The source of the infection remained undetected. In foxes the epizootic course of anthrax was controlled by the use of the anti-anthrax serum. In 18 animals suffering from the disease and recovered besides the serum was administered penicillin (for 3—7 days with the daily dose 600,000 I.U.). The examinations of the stools of the foxes in the 5-th week after the epizootic disease died out resulted in 5 cases (in 74) in a positive result of the precipitation reaction. In the course of the bacteriological examination were isolated bacteria anthrax-like, which killed mice in 12—72 hours after the infection. Most probably the microorganism was *Bacillus cereus*.

Koźmińska A. — Remarques liées avec l'apparition du charbon chez les animaux a fourrure.

Dans la woiéwodie de Cracovie des cas de charbon furent constatés chez les hommes et les animaux. Au cours des années 1951—1966 on nota 7 cas de charbon chez les hommes et 88 chez de animaux. En 1960 survint une épizootie, au cours de laquelle périrent 32 pékans et 14 renards d'élevage. Le diagnostic fut confirmé par les investigations de laboratoire. La source de l'infection ne fut pas établie. Parmi les renards, l'épizootie fut maîtrisée à l'aide du sérum anti-charbonneux. Chez 18 animaux guéris on appli-ca de même la péniciline (pendant 3—7 jours, 600.000 unités par jour). L'investigation des excréments effectuée 5 semaines après l'extinction de l'épizootie démontra dans 5 cas (sur 74) une réaction de précipitation positive. Au cours de l'investigation bactériologique on isola des excréments des bactéries similaires à celles du charbon. Des souris infectées à l'aide de ces bactéries périrent au bout de 12—72 heures. Ces bactéries étaient probablement *Bacillus cereus*.

Koźmińska A. — Milzbrand bei Pelztieren.

In der Woiwodschaft Kraków treten Milzbrandfälle bei Menschen und Tieren auf. In Jahren 1951—1961 wurden 7 Erkrankungen der Menschen und 88 der Tiere festgestellt. Im Jahre 1960 trat eine Milzbrandepizootie auf, wobei 32 Nerze und 14 Zuchtfüchse verendeten. Die Diagnose wurde laboratorisch bestätigt. Infektionsquelle war nicht zu finden. Die Epizootie ist mit Milzbrandserum bewältigt worden. Bei 18 geretteten kranken Tieren wurde neben Milzbrandserum auch Penicillin (3—7 Tage — 600.000 UO täglich) verwendet. Die Kotuntersuchung der Füchse in 5 Wochen nach Auslöschten der Epizootie ergab in 5 auf 74 Fälle positive Präcipitationsprobe. Bakteriologisch wurden aus dem Kot milzbrandähnliche Bakterien isoliert, welche in 12—72 Stunden nach Infektion die geimpften Mäuse töteten. Es scheint dies *Bacillus cereus* gewesen zu sein.